ואכתי צרורות נינהו אמר רב מרי בריה דרב כהנא ° דקאזיל מיניה מיניה תניא כוותיה דשמואל ותיובתא דרב [א]יש חייב במיתה ובכופר ויש חייב בכופר ופטור ממיתה ויש חייב במיתה ופטור מן הכופר ויש פטור מזה ומזה הא כיצד מועד בכוונה חייב במיתה ובכופר מועד שלא בכוונה חייב בכופר ופטור ממיתה תם בכוונה חייב במיתה ופטור מכופר תם שלא בכוונה פטור מזה ומזה והנזקין שלא בכוונה ר' יהודה [א]מחייב ור' שמעון פוטר מאי טעמא דרבי יהודה יליף מכופרו מה כופרו שלא בכוונה חייב אף הנזקין נמי שלא בכוונה חייב ורבי שמעון יליף מקטליה דשור מה קטליה שלא בכוונה פטור אף נזקין שלא בכוונה פטור ור' יהודה נמי נילף מקטליה דנין תשלומין מתשלומין ואין דנין תשלומין ממיתה ור' שמעון נמי נילף מכופרו דנין חיוביה דשור מחיוביה דשור לאפוקי כופר דחיוביה דבעלים הוא: נתכוין להרוג את הבהמה והרג את האדם [וכו'] פטור: [ב]הא נתכוין להרוג את זה והרג את זה חייב מתניתין דלא כר' שמעון דתניא ר' שמעון אומר אפילו נתכוין להרוג את זה והרג את זה פטור מ"ט דרבי שמעון דאמר קרא [1]השור יסקל וגם בעליו יומת [ג]כמיתת בעלים כך מיתת השור מה בעלים עד דמיכוין ליה אף שור נמי עד דמיכוין ליה ובעלים גופייהו מנלן [ג]דאמר קרא [2]וארב לו וקם עליו [ג]עד שיתכוין לו ורבנן האי וארב לו מאי עבדי ליה אמרי דבי רבי ינאי [ד]פרט לזורק אבן לגו [ד]היכי דמי אילימא דאיכא תשעה כנענים ואחד ישראל ביניהם תיפוק ליה דרובא כנענים נינהו[ה] אי נמי פלגא ופלגא ספק נפשות להקל לא צריכא דאיכא תשעה ישראלים ואחד כנעני דאע"ג דרובא ישראלים נינהו כיון דאיכא חדא כנעני בינייהו הוי ליה קבוע וכל קבוע כמחצה על מחצה דמי [ו]וספק נפשות להקל: **מתני'** [ה]שור האשה ושור היתומים שור האפוטרופוס שור המדבר שור ההקדש שור הגר שמת ואין לו יורשין הרי אלו חייבין מיתה ר' יהודה אומר שור המדבר שור ההקדש שור הגר שמת ° פטורין מן המיתה לפי שאין להם בעלים: **גמ'** ת"ר שור שור שבעה להביא שור האשה שור היתומים שור האפוטרופוס שור המדבר שור ההקדש שור הגר שמת ואין לו יורשין ר' יהודה אומר שור המדבר שור ההקדש שור הגר שמת ואין לו יורשין פטורין מן המיתה לפי שאין להם בעלים אמר רב הונא פוטר היה רבי יהודה אפילו נגח ולבסוף הקדיש נגח ולבסוף הפקיר ממאי מדקתני תרתי שור המדבר ושור הגר שמת ואין לו יורשין שור הגר שמת מאי ניהו דכיון דאין לו יורשין הוה ליה שור הפקר היינו שור המדבר היינו שור הגר שמת ואין לו יורשין אלא לאו הא קמשמע לן דאפילו נגח ולבסוף הקדיש נגח ולבסוף הפקיר שמע מינה [ז]תניא נמי הכי יתר על כן אמר ר' יהודה אפילו נגח ולבסוף הקדיש נגח ולבסוף הפקיר פטור שנאמר [ח][1]והועד בבעליו והמית וגו' עד שתהא מיתה והעמדה בדין שוין כאחד וגמר דין לא בעינן והא השור יסקל גמר דין הוא אלא אימא עד שתהא מיתה והעמדה בדין וגמר דין שוין כאחד: **מתני'** [י]שור שהוא יוצא ליסקל והקדישו בעליו אינו מוקדש שחטו בשרו אסור ואם עד שלא נגמר דינו הקדישו בעליו מוקדש ואם שחטו בשרו מותר [ט][ז]מסרו לשומר חנם ולשואל לנושא שכר ולשוכר נכנסו תחת הבעלים מועד משלם נזק שלם ותם משלם חצי נזק: **גמ'** תנו רבנן [י][ח]שור שהמית עד שלא נגמר דינו מכרו

מכור

ואכתי צרורות נינהו. ואין כופר כתוב אלא בנגיחה דהוי גופו ממש: **דקאזיל.** כותל: **מיניה מיניה.** ע"י דחיפתו וגלגולו כל שעה עד שמפילו עליו ומיהו אינו מתכוין להרוג: **חייב בכופר ופטור מן המיתה.** דדרשינן כופר אם כופר[ב] והיינו כוותיה דשמואל: **והנזקין.** (א) שהזיק שור שלא בכוונה ולא הרג: **מכופרו.** דאמרינן[ג] שלא בכוונה חייב מרבויא דאם כופר: **חיוביה דשור.** תשלומי נזקיו מחמת [ח]השור באין: **מחיובי' דשור.** קטליה: **כופר חיובא דבעלים.** כפרת נפשו: **מה בעלים עד דמכוין ליה.** ר' שמעון אית ליה הך סברא גבי רוצח באלו הן הנשרפין (סנהדרין דף עט.) ורבנן פליגי עליה ואמרי אף בעליו נמי מתכוין להרוג את זה והרג את זה חייב דהאי וארב לו אמרי דבי רבי ינאי רבנן מוקמי ליה פרט לזורק אבן לגו לתוך חבורת אנשים ויש שם כנענים וישראלים ואיכא למימר לכנענים נתכוין: **תיפוק ליה דרובא כנענים נינהו.** ולא איצטריך קרא למפטריה: **ואי נמי.** חמשה כנענים וחמשה ישראלים לא איצטריך קרא למפטריה דרחמנא אמר (במדבר לה) ושפטו העדה והצילו העדה דהא ספק נפשות להקל: **לא צריכא דאיכא תשעה ישראלים.** דאי לאו קרא הוה אמינא זיל בתר רובא ולישראל איכוין ואע"ג דדלמא לאו להאי איכוין נתכוין להרוג את זה והרג את זה חייב קא משמע לן קרא דהואיל והוה ליה כנעני קבוע בינייהו כמחצה על מחצה דמי וספק נפשות להקל. ולכל מילי דקיימא לן קבוע כמחצה על מחצה דמי מהאי קרא נפקא לן: **מתני' שור היתומים.** שאין להן אפוטרופוס או שור אפוטרופוס של יתומין אלא שעל אפוטרופוס לשומרו: **גמ' שור שור ז'.** ז' שור כתובין בפרשה[י] בנוגח אדם: **שור האשה.** דלא תימא בעל השור כתיב לשון זכר: **מדקתני תרתי.** שור הפקר תרי זמני: **הא קמ"ל.** הא דהדר תנא שור הגר לר' יהודה דאע"ג דנגח בחיי הגר ומת והוי ליה הפקר פטור: **והועד בבעליו.** היינו בב"ד דאין העדאה אלא בב"ד: **מתני' מסרו לשומר חנם.** עד שלא נגח. ולאו ארישא קאי אלא מילתא אחריתי היא: **תחת הבעלים.** מתחייבין בנזקין כבעלים: **גמ' אם עד שלא נגמר דינו מכרו מכור.** ואפילו לרבנן דלא דרשי בבעליו דנהוי מיתה והעמדה בדין כא' ומיחייב קטלא:

מכור

הוה ליה פלגא ופלגא וספק נפשות להקל. תימה למ"ד התראת ספק לא שמיה התראה בלא טעמא דספק נפשות להקל פטרינן ליה מהאי טעמא דלא שמיה התראה אפילו ס"ל דספיקא לחומרא ואי אליבא דמ"ד שמיה התראה היכי פטרינן ליה מהאי טעמא הכא אם נמצא שישראל הרג הא מחייבינן ליה בהכה את זה וחזר והכה את זה [ס]אע"ג דספק הוא ובנותר שאמר לו אל תותיר וי"ל דשאני התם דיודע בבירור דיבא לידי איסור ודאי אם יותיר או אם יכה את שניהם משום הכי שמיה התראה אבל הכא כשזורק אבן לגו אין ידוע שיבא לידי איסור ודאי שאין יודע את מי יכה: **כל** קבוע כמחצה על מחצה דמי. מהכא נפקא בכל דוכתי כדאיתא בפ"ק דכתובות (דף טו.) ותימה לר' שמעון קבוע מנא ליה ואין לומר הכא כדמסיק [ע] בערכין (דף ז) ובהנשרפין (סנהדרין דף עט.) דר' שמעון יליף נתינה נתינה אייתר ליה וארב לו לקבוע דאכתי לתנא דבי חזקיה קשה מנא ליה דכל קבוע כו' ועוד כיון דפטר ר"ש אפילו בכולן ישראל עד שיאמר לפלוני אני מכוין לא שייך למדרשיה כלל וי"ל דלר' שמעון בכולן ישראל וכנעני אחד ואמר לאותו שעומד שם אני מכוין דפטור מטעם קבוע מוארב לו דבהאי גוונא כולן ישראל חייבין[פ]: **שור** שור שבעה כו'. חד לגופיה ושית לאתויי: **שור** האשה. איצטריך (ב) לאתויי משום דאמר לעיל (ע"א) כי יגח נגיחה למיתה נגיחה לנזקין ובנזקין כתיב איש דוקא לכך איצטריך ריבוי:

מכור

עין משפט
נר מצוה

סה א מיי' פ"א מהל' נזקי ממון הלכה ו:

סה ב מיי' פ"י מהלכות נזקי ממון הלכה ט סמג עשין סז:

סו ג ד מיי' פ"ד מהל' רוצח הלכה א סמג לאוין קסג וע"ש בכ"מ:

סז ה מיי' פ"י מהלכות נזקי ממון הלכה ו סמג שם:

סח ו מיי' שם פי"א הלכה ט סמג שם:

סט ז מיי' שם פ"ד הלכה ד סמג שם טוש"ע ח"מ סי' שצו סעיף ח:

ע ח מיי' שם פי"א הלכה ט סמג שם:

◆

מוסף רש"י

וארב לו. קרא יתירא הוא נכתוב כי יהיה איש שונא לרעהו וקם עליו (סנהדרין עט.). **עד שיתכוין לו.** פרט למתכוין להרוג את זה והרג את זה (כתובות טו.). **פרט לזורק אבן לגו.** לתוך חבורת בני אדם כנענים וישראלים, אבל שני ישראלים עומדין ונתכוין להרוג את זה והרג את זה והתרו בו וקבל התראה ונפלה על חבירו חייב (שם, ובכעי"ז סנהדרין שם). **תיפוק ליה דרובא כנענים נינהו,** ולמה לי קרא, **אי נמי פלגא ופלגא.** אכתי לא איצטריך קרא, דמהיכא תיתי דניקטליה, ספק נפשות. **דיני נפשות, להקל.** דהא והצילו העדה כתיב (כתובות טו.) למה לי קרא למפטריה, הא כיון דמצי למימר לכותים קא מתכווינא אית לך למפטריה משום דספק נפשות להקל (סנהדרין עט.). **כיון דאיכא חדא כנעני בינייהו הוי ליה קבוע.** ואשמעינן האי קרא דכל קבוע כמחצה על מחצה דמי (כתובות טו.) ואשמעינן קרא דפטור משום דהוה ליה כותי קבוע ביניהם, וילפינן מהאי קרא דכל קבוע לא פחות מלהיות נדון כמחצה על מחצה והוי ספק נפשות להקל, ומהכא נפקא לן בכל דוכתי דכל קבוע כמחצה על מחצה דמי, והא ליכא למילף מיניה כרובא דמי, דהא מהיכי תיתי לן, דילמא האי דפטר ליה להאי משום דספק נפשות להקל ולא משום דחשבינן ליה כרובא, אבל מחצה על מחצה ילפינן מיניה, דאי לאו כמחצה על מחצה דמי לא הוה ליה ספק נפשות להקל ואמאי פטור הא רובא דישראל נינהו ורבנן אית להו נתכוין להרוג את זה והרג את זה חייב (סנהדרין עט.). **שנאמר והועד בבעליו והמית וגו'.** דמשמע שיהא לו בעל אחד משעת העדאה ועד שעת העמדה בדין (לעיל יג:). **שוין כאחד.** בבעל אחד (שם). **שור שהמית.** את האדם ומכרו עד שלא נגמר דינו (לקמן צח:).

מסורת הש"ס

(א) [תוספת' פ"ד], (ב) סנהדרין טו. עט: לקמן מה., (ג) כתובות טו. סנהדרין עט., (ד) [יומא פד:], (ה) ואינהו בדיניהו הוו פטרי את שנתכוין להרוג את זה והרג את זה, (ו) [שבת קכט. וש"נ], (ז) לעיל יג:, (ח) מלשון רש"י שפי' דאין העדאה אלא בב"ד משמע דמוהועד יליף אבל מלשון התוס' לעיל [יג:] דפי' דלאו מוהועד קדריש אלא צריכין להגיה והמית וגו', (ט) לקמן נו:, (י) לקמן למ:, (כ) [שמות כא], (ל) [לעיל מג:], (מ) [צ"ל השור], (נ) [שמות כא], (ס) [מכות טז.], (ע) [לא מצאתי כן בערכין ובשאר דוכתי חוץ בסנהדרין], (פ) [עיין תוספות כתובות טו. ד"ה פרט ותוס' נדה יח. ד"ה ספיקו],

◆

תורה אור השלם

1. וְאִם שׁוֹר נַגָּח הוּא מִתְּמֹל שִׁלְשֹׁם וְהוּעַד בִּבְעָלָיו וְלֹא יִשְׁמְרֶנּוּ וְהֵמִית אִישׁ אוֹ אִשָּׁה הַשּׁוֹר יִסָּקֵל וְגַם בְּעָלָיו יוּמָת: שמות כא כט

2. וְכִי יִהְיֶה אִישׁ שֹׂנֵא לְרֵעֵהוּ וְאָרַב לוֹ וְקָם עָלָיו וְהִכָּהוּ נֶפֶשׁ וָמֵת וְנָס אֶל אַחַת הֶעָרִים הָאֵל: דברים יט יא

◆

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה והנזקין שור שהזיק שלא: (ב) תום' ד"ה שור האשה איצטריך. נ"ב עי' בפ"ד מיתות סו ע"א [תוד"ה לרבות]:

◆

גליון הש"ס

גמ' דקאזיל מיניה מיניה. לעיל יח ע"א: מתני' פטורין מן המיתה. עיין תשובת הרשב"א סי' קי"ד:

◆

רבינו חננאל

דקאזיל מיניה מיניה. כגון שהיה מתחכך בכותל להנאתו ולא נתכוון להזיק וכגון שנפל הכותל מחיכוכו והשור עמו ונפלו על האדם. **תניא כוותיה דשמואל ותיובתא דרבה. רבי יהודה מחייב ורבי שמעון פוטר.** רבי שמעון לטעמיה דסבר דבר שאינו מתכוון פטור, ורבי יהודה מחייב. ואף על גב דקיימא לן כרבי שמעון לענין פיטורי שבת, יש מי שאומר בהא הלכתא כרבי יהודה, דהא רבי שמעון ורבי יהודה הלכה כרבי יהודה. ויש אומרים כיון דאמרו רבנן הלכה כרבי יהודה בעירוב מכלל דלית הילכתא כוותיה במקומות אחרים. אי נמי פלגא ופלגא ספק נפשות להקל.